

ქართული ნოტარიატის გაცნობიერება

ნინო ხარიტონაშვილი

სამართლის დოქტორი, იურისტი, სსიპ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა, კავკასიის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, ალტე უნივერსიტეტი, გურამ თავართქილაძის სახ. უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი

ნოტარიატი მსოფლიო მასშტაბით მიჩნეულია პრევენტული მართლმსაჯულების განმახორციელებლად. ნოტარიუსის პროფესია უძველესია და დამწერლობის შექმნასთანაა დაკავშირებული, თუმცა ის აქტუალურია ციფრულ ეპოქაშიც. დღეისათვის ნოტარიატები ახორციელებენ თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვას საანოტარო მომსახურების დახვეწის მიზნით. სტატიის მიზანია, ხაზი გაუსვას გაციფრულების მნიშვნელობას ისეთ იურიდიულ პროფესიაში, როგორიცაა ნოტარიატი.

I. შესავალი

სსიპ „საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა“ დაარსდა 1996 წლის 3 მაისს და წარმოადგენს ნევრობაზე დაფუძნებულ ნოტარიუსთა გაერთიანებას. საქართველოს ტერიტორიაზე მოქმედი ყველა ნოტარიუსი პალატის ნევრია. სხვა სამართლის იურიდიული პირებისაგან მისი განმასხვავებელი მახასიათებელი თვითმმართველობის პრინციპში მდგომარეობს, რაც ლათინური ნოტარიატის ტრადიციებითაა განპირობებული. ლათინური ნოტარიატის მსოფლიო ქსელი „ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის“ სახელითაა ცნობილი. საქართველოს ნოტარიატი 2007 წლიდან ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის სრულუფლებიანი ნევრია და წარმოადგენს კავშირის სტრატეგიულ პარტნიორს კავკასიის რეგიონში, რადგან აქტიურად ახორციელებს ლათინური ნოტარიატის ღირებულებები-

სა და პრინციპების მხარდაჭერას. საქართველოს ნოტარიატი ოფიციალურად წარმოდგენილია ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის (UINL) გენერალურ საბჭოში, სოციალური უსაფრთხოების კომისიასა და ევროპის საქმეთა კომისიაში.

სსიპ „საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის“ მიზანია ნოტარიუსის პროფესიის განვითარება. ნოტარიუსის პროფესიის ძირითად ფუნქციას წარმოადგენს სახელმწიფოს მიერ დადგენილ ფარგლებში პირებს შორის სამართლებრივი ურთიერთობებისა და იურიდიული ფაქტების დადასტურება. ნოტარიატი მსოფლიო მასშტაბით მიჩნეულია პრევენტული მართლმსაჯულების განმახორციელებელ ორგანოდ. ნოტარიუსებს ე.წ. GATEKEEPER-ებს (კარიბჭის მცველებს)¹ უწოდებენ, რადგან მათი მიზანია, არ დაუშვან საფრთხიანი გარიგებები სამოქალაქო ბრუნვაში.²

¹ ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის საპატიო პრეზიდენტი ჟან პოლ დეკორპი, ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის სეკრეტარი Rajendra DASSYNE. www.uinl.org.

² კნიპერი, პრევენციული მართლმსაჯულების ეკონომიკური ღირებულება, მოხსენება ჰამბურგის ნოტარიუსთა პალატის წინაშე, 2012 წლის 13 ნოემბერი.

ნოტარიუსის პროფესია უძველესია და დამწერლობის შექმნასთანაა დაკავშირებული,³ თუმცა ის აქტუალურია ციფრულ ეპოქაშიც. ამ ეპოქაში თანამედროვე ტექნოლოგიების როლი და მნიშვნელობა უფრო და უფრო იზრდება. ციფრულმა ტექნოლოგიამ განავითარა ციფრული ეკონომიკა, ელექტრონული ბიზნესი, საქონელი, მომსახურება და თვით ხელოვნება. „ციფრული საზოგადოების“ და „ციფრული უფლებების“ კონცეფცია უკვე გაჩნდა და ის სამოქალაქო უფლებების ახალი ობიექტია, თუმცა ნებისმიერი შეთანხმების საგანი კვლავ მატერიალურია. დისკუსიის საკითხია, გაციფრულება წარმოადგენს თუ არა მხოლოდ ფორმის ცვლილებას და სამართლის კონცეფცია კვლავ იგივე დარჩება თუ არა, რაც ჯერ კიდევ პაპირუსებზე იწერებოდა, მაგრამ დღეისათვის აუცილებელია იმ ორ მნიშვნელოვან პრინციპს შორის, როგორებიცაა კანონის და კოდის უზენაესობა გადაკვეთის წერტილის პოვნა. კვლევები აჩვენებს, რომ ტექნოლოგია სულ უფრო მისაღები ხდება საჯარო სექტორისთვის. საქართველოში უკვე დანერგილია ელექტრონული მმართველობა. ყველა ძირითადი რეესტრი ელექტრონულია.

საქართველოს ნოტარიატი საქმისწარმოებას ახორციელებს ელექტრონულად ჯერ კიდევ 2009 წლის 24 მარტიდან. ამ დროიდან დაიწერა ელექტრონული მმართველობა ნოტარიატში და სანოტარო აქტების რეგისტრაციის მიზნით, დაიწყო **სანოტარო** მოქმედებათა ელექტრონული რეესტრის ამოქმედების პროცესი. აღნიშნულ პროცესში 2009 წლის 1 სექტემბრიდან საქართველოს ყველა ნოტარიუსი ჩაერთო ერთიან ელექტრონულ რეესტრში სანოტარო აქტების რეგისტრაციისათვის. ხოლო, 2010 წლის 1 აპრილიდან ერთიან ელექტრონულ რეესტრში ჩაერთო საზღვარგარეთის ქვეყნებში საქართველოს საკონსულო დაწესებულებები, ასევე პენიტენციური დაწესებულებები.

ელექტრონული ფორმით სანოტარო რეესტრების წარმოებას მრავალი უპირატესობა აქვს. სანოტარო აქტს ავტომატურად ენიჭება სარეგისტრაციო ნომერი; გამოირიცხება სანოტარო

დოკუმენტების გაყალბების რისკი, ვინაიდან შესაძლებელი გახდა სანოტარო აქტის ელექტრონულ რეესტრში რეგისტრაციის გადამოწმება. იმ შემთხვევაში, თუ სამოქალაქო ბრუნვაში ჩაშვებული სანოტარო აქტი არ აღმოჩნდება რეესტრში რეგისტრირებული, ის ბათილად ითვლება. ინტერნეტით შესაძლებელია შემოწმდეს სანოტარო აქტი რეგისტრირებული არის თუ არა ერთიან ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში სსიპ საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე www.notary.ge-ზე განთავსებული ელექტრონული პროგრამა „ერთიანი ელექტრონული რეესტრის“ მეშვეობით. აღნიშნული ბანერის საშუალებით გადამოწმებისას ძალაში რჩება სანოტარო მოქმედების საიდუმლოების დაცვის პრინციპი. გადამოწმება შეუძლია იმ პირს, რომელსაც ხელთ აქვს სანოტარო აქტის საიდენტიფიკაციო და სარეგისტრაციო ნომრები და იღებს მისთვის საჭირო ინფორმაციას. აღნიშნული ფორმა გამოირიცხავს ინფორმაციაზე არაავტორიზებულ წვდომას. გარდა ამისა, შესაძლებელია არა მხოლოდ რეესტრში რეგისტრაციის ფაქტის გადამოწმება, არამედ, სანოტარო აქტის ელექტრონული ვერსიის ნახვა. სანოტარო რეესტრში რეგისტრაციისას ნოტარიუსის მიერ საჯარო აქტის ფორმით შესრულებულ სანოტარო მოქმედებას იმავე საშუალო დღეს უნდა დაერთოს დოკუმენტის (სანოტარო აქტის) დედნის ელექტრონული ასლი (დასკანერებული რედაქცია). რეესტრის გაციფრულებით განხორციელდა მინდობილობების ერთიან რეესტრში წარმოება და მათი გაუქმების ფაქტების აღრიცხვა. აღნიშნული განსაკუთრებით მოსახერხებელი აღმოჩნდა ციფრულ ფორმატში სანოტარო აქტების დაარქივების მიზნებისთვის. ელექტრონული რეესტრი ასევე იძლევა სტატისტიკური მონაცემებისა და შედარებითი ანალიზის სწრაფად მიღების შესაძლებლობას. გამარტივდა კომუნიკაცია ნოტარიუსებს შორის და შესაძლებელი გახდა ელექტრონული გზით ნოტარიუსებს შორის დოკუმენტის გადაგზავნა და ინფორმაციის გაცვლა.

³ გოგოლაძე/მარიამიძე, სანოტარო სამართალი, 2016, 13.

II. ერთიანი ელექტრონული რეესტრი

ნოტარიუსი ვალდებულია, აწარმოოს სანოტარო რეესტრი, რომელშიც რეგისტრირდება მის მიერ შესრულებული ყველა სანოტარო მოქმედება, დადგენილებები და სხვა მოქმედებები (აქტები). სანოტარო რეესტრი ინარმოება ელექტრონული ფორმით და შედგება შემდეგი რეესტრებისაგან: საერთო რეესტრი; სამემკვიდრეო საქმეთა რეესტრი; ანდერძების რეესტრი; თამასუქებისა და ჩეკების გაპროტესტების რეესტრი; ფულისა და ფასიანი ქაღალდების რეესტრი; დადგენილებათა რეესტრი.

„სამემკვიდრეო საქმეთა და ანდერძების რეესტრებში რეგისტრირებულ სანოტარო მოქმედებებთან წვდომა გააჩნია ყველა ნოტარიუსს, მიუხედავად იმისა, თუ ვის მიერ არის განხორციელებული ჩანაწერი. დანარჩენ რეესტრებთან წვდომა გააჩნია მხოლოდ იმ ნოტარიუსს, რომლის მიერაც არის განხორციელებული ჩანაწერი სანოტარო რეესტრში.

სანოტარო რეესტრში სანოტარო მოქმედება რეგისტრაციაში ტარდება დოკუმენტზე ნოტარიუსის ხელმოწერისა და ბეჭდის დასმისთანავე ნოტარიუსის ან ბიუროს თანამშრომლის მიერ, რომელსაც ნოტარიუსთან წერილობითი ხელშეკრულებით ნაკისრი აქვს სანოტარო მოქმედების საიდუმლოების დაცვის ვალდებულება.

სანოტარო რეესტრში რეგისტრირებულ თითოეულ სანოტარო მოქმედებას ენიჭება სარეგისტრაციო ნომერი, რომელიც შედგება მიმდინარე კალენდარული წლის აღმნიშვნელი ნაწილისა (მაგ., „10“) და რეესტრში ჩანაწერის რიგითი ნომრისაგან. ყოველი კალენდარული წლის დასაწყისში სანოტარო მოქმედებათა ნუმერაცია იწყება ერთიდან. სანოტარო აქტებს რეესტრი ასევე ანიჭებს უნიკალურ ნომრებს რომლებიც განთავსებულია მარჯვენა ზედა კუთხეში შტრიხკოდის ქვეშ.⁴

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატამ მოქალაქეთა ინტერესების გათვალისწინებით 2017 წელს შექმნა ახალი ვებ-პროგრამა

www.memkvidreoba.ge - სამემკვიდრეო საქმეთა და ანდერძების ერთიანი ელექტრონული რეესტრი; სამემკვიდრეო საქმეთა ელექტრონულ რეესტრში ნებისმიერ მსურველს საშუალება აქვს ელექტრონული ფორმით მიიღოს ინფორმაცია სამემკვიდრეო საქმისწარმოების თაობაზე. დაინტერესებული პირი უთითებს მამკვიდრებლის სახელს და გვარს ან პირად ნომერს, რის შემდეგაც გაარკვევს, მიმდინარეობს თუ არა სამემკვიდრეო საქმისწარმოება გარდაცვლილის დანატოვარ ქონებაზე. რეესტრის მეშვეობით ასევე ხელმისაწვდომია ინფორმაცია, არსებობს თუ არა განაცხადი სამკვიდრო მონაძრის გაცემის თაობაზე, უკვე გაცემულია თუ არა სამკვიდრო მონაძრე ან დანიშნულია თუ არა სამკვიდროს მმართველი. ელექტრონულ პროგრამაში დაინტერესებული პირი ასევე იღებს მონაცემებს იმ სანოტარო ბიუროს შესახებ, სადაც დაწყებულია სამკვიდროს საქმისწარმოება. აღნიშნული სერვისი გაციფრულებამდე ფასიან სერვისს განეკუთვნებოდა, რადგან მისი მოძიება და პირისათვის გადაცემა დაკავშირებული იყო გარკვეულ რესურსებთან. გაციფრულებამ მომსახურების უფასოდ გაცემის საშუალება გააჩინა და დღეს მოქალაქეებს სახლიდან გაუსვლელად შეუძლიათ მიიღონ მათთვის საჭირო ინფორმაცია, ისე, რომ არ დაირღვეს კონფიდენციალურობის პრინციპი.

ელექტრონული სანოტარო რეესტრის აღმინისტრირებას და ტექნიკურ მეთვალყურეობას უზრუნველყოფს საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა.

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატა: ა) გაცემს ნოტარიუსზე (ნოტარიუსის შემცვლელ პირზე) სანოტარო რეესტრთან დაშვების ავტორიზაციას; ბ) შეაჩერებს ან წყვეტს სანოტარო რეესტრთან დაშვების ავტორიზაციას ნოტარიუსის (შემცვლელი პირის) უფლებამოსილების შეჩერების ან შეწყვეტის შემთხვევაში; გ) უზრუნველყოფს სანოტარო რეესტრის მონაცემების უსაფრთხოებას და დაცვას; დ) უზრუნველყოფს ნოტარიუსების (შემცვლელი პირების) და მათი

⁴ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე.

დაქირავებული თანამშრომლების სწავლებას სანოტარო რეესტრთან მუშაობის საკითხებზე; ე) ამტკიცებს სანოტარო რეესტრის წარმოების ტექნიკურ ინსტრუქციას.

III. სანოტარო არქივის გაციფრულება

ნოტარიუსის სამუშაო არეალი ელექტრონულია, თუმცა სანოტარო აქტის შედგენა და დამონება, მასზე ხელის მოწერა ნოტარიუსისა და მხარეთა მიერ ხორციელდება მატერიალურ დოკუმენტზე. საჯარო აქტის ფორმით შესრულებული სანოტარო აქტები სავალდებულო წესით, დასკანერებული სახით აიტვირთება ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში და ინახება როგორც ელექტრონული, ასევე მატერიალური ფორმით.

მატერიალური ფორმით დაცული არქივები ნოტარიუსების უფლებამოსილების შეწყვეტის შემდეგ გადაეცემა პალატას, რომელიც, თავის მხრივ, ახორციელებს ონლაინ სერვისებს, კერძოდ, ნოტარიუსთა პალატის არქივში დაცული სანოტარო დოკუმენტების თაობაზე ინფორმაციისა და დამონებული ასლების გაცემას. სანოტარო აქტები წარმოადგენენ სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის დოკუმენტებს და მათი კონფიდენციალურობა გარანტირებულია „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-8 მუხლით.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სანოტარო აქტები და მასთან დაკავშირებული დოკუმენტაცია საჭიროებს განსაკუთრებულ დაცულობას, სპეციფიკურ დამუშავებას, შენახვას და შემდგომ ხელმისაწვდომობას, რასაც ესაჭიროება სათანადო ინფრასტრუქტურა, პროგრამული უზრუნველყოფა და უსაფრთხოების მაღალი დონე. მოქალაქის ინტერესებზე მორგებული მომსახურების დაწესების უზრუნველსაყოფად დაწყებულია არქივის გაციფრულების გრძელვადიანი პროექტი. პროექტის მიზანია როგორც მოქალაქეთა სწრაფი მომსახურება, ასევე არქივში არსებული დოკუმენტების დედნების შენარჩუნება და დაცულობა. ციფრულ ბაზებზე წვდომა მიენიჭებათ ნოტარიუსებს. შესაბამისად, ნოტარიუსისთვის, გარდა სანოტარო აქტის თაობაზე ჩანაწერისა, ხელმისაწვდომი

იქნება უშუალოდ სანოტარო საქმის დასკანერებული ვერსია, თანდართული დოკუმენტებითურთ. ამით დაიზოგება დოკუმენტის მატერიალურად მოძიებისა და ნოტარიუსისთვის მიწოდების დრო.

IV. ნოტარიუსის მიერ სარეგისტრაციო მომსახურების განვების უფლებამოსილება

დღეს ნოტარიატში დანერგილია „ერთი ფანჯრის პრინციპი“, რაც იმას გულისხმობს, რომ ნოტარიუსი უფლებამოსილია, უზრუნველყოს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით განაცხადის, სარეგისტრაციო დოკუმენტის ელექტრონული ან/და მატერიალური სახით წარდგენა სახელმწიფო რეესტრის მწარმოებელი ორგანოსათვის, თუ სანოტარო მომსახურების შედეგად დამონებული დოკუმენტი ექვემდებარება რეგისტრაციას.

სურვილისა და შესაბამისი ტრენინგის გავლის შემდეგ, სახელმწიფო რეესტრის მწარმოებელი ორგანოსაგან დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში ნოტარიუსს შეუძლია განახორციელოს უფლების, უფლებაში ცვლილების ან/და უფლების შეწყვეტის შესახებ არა მხოლოდ განაცხადის წარდგენა, არამედ აღნიშნული ჩანაწერის რეგისტრაცია (უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში, მენარმეთა და არასამენარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა რეესტრში, აგრეთვე საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სხვა რეესტრებში). **ნოტარიუსებს სახელმწიფოსაგან დელეგირებული ფუნქციების შესასრულებლად წვდომა აქვთ შემდეგ ელექტრონულ რეესტრებში დაცულ მონაცემებთან:** უძრავ ქონებაზე უფლებათა რეესტრი; გირავნობის რეესტრი; მენარმეთა და არაკომერციული იურიდიული პირების რეესტრი; მოვალეთა რეესტრი; საჯარო სამართლებრივი შეზღუდვების რეესტრი; სახელმწიფო არქივები და ა. შ.

„ერთი ფანჯრის“ პრინციპი დაინტერესებულ პირს აძლევს საშუალებას, გადაჭრას მისთვის საინტერესო საკითხი მინიმალური რაოდენობის ადმინისტრაციული ორგანოებისათვის მიმართვის საშუალებით. თუ პირს სანოტარო მოქმედე-

ბის შესრულების შემდეგ დამოუკიდებლად უნდა მოეხდინა სანოტარო აქტის სახელმწიფო რეესტრის მწარმოებელ ორგანოში, კერძოდ, საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში რეგისტრაცია, რაც დამატებით დროით და ადამიანური რესურსის დანახარჯს მოითხოვდა, ამჟამად, აღნიშნულის შესაძლებლობა პირდაპირ ნოტარიუსთან არსებობს.

V. დისტანციური სანოტარო აქტები

ციფრულ ეპოქას თავისი გამოწვევები აქვს. ასევე მსოფლიოში მოულოდნელად გაჩენილმა პანდემიამ ასევე ახალი გამოწვევები გააჩინა. დროის სიმცირისა და გადაადგილების შეზღუდვამ აუცილებელი გახადა დისტანციური სანოტარო მომსახურების აუცილებლობა. აღსანიშნავია, რომ თუ სხვა ქვეყნებში პანდემიური პროცესების შედეგად მოხდა დისტანციური სანოტარო მომსახურების დანერგვა, საქართველო ამ პროცესს მომზადებული შეხვდა. 2010 წლის 20 იანვრიდან, ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებით შესაძლებელია განცხადების დამონმება, ხოლო 2010 წლის 1 აპრილიდან, დასაშვებია გახდა მინდობილობების/რწმუნებულებების გაცემა ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებით.

დისტანციური სანოტარო მოქმედებების შესრულება მსოფლიოს ნებისმიერი ადგილიდან დასაშვებია იმ შემთხვევაში, თუ ელექტრონული კომუნიკაცია სანოტარო მოქმედების შესრულებისას იძლევა მოქალაქისა და ნოტარიუსის პირდაპირი ვიზუალური კონტაქტის საშუალებას და შესაძლებელია მისი იდენტიფიცირება და პირადობის დადასტურება სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მონაცემთა ბაზაში.

დისტანციური სანოტარო აქტების დამონმებისას განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პიროვნების იდენტიფიცირება. სანოტარო მოქმედების მონაწილე ფიზიკური პირის პირადობას ნოტარიუსი ადგენს პირის მიერ წარდგენილი პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტით: მოქალაქის პასპორტით, პირადობის ან სამშობლოში დაბრუნების დროებითი მოწმობით, სატრან-

სპორტო საშუალების მართვის მოწმობით. აღსანიშნავია, რომ ეს ჩანაწერი საჭიროებს გადახედვას, რადგან ამ ეტაპზე არსებობს პირადობის დამადასტურებელი სხვა დოკუმენტებიც, ხოლო ამომწურავი ჩამონათვალი ზღუდავს ნოტარიუსს, მოახდინოს პირის იდენტიფიცირება სხვა, მაგალითად, სამგზავრო დოკუმენტით.

2017 წლის 17 მარტის ცვლილებებამდე დისტანციური სანოტარო მოქმედებების შესრულება შესაძლებელი იყო იმ უცხო ქვეყნის მოქალაქის მიერაც, რომელსაც არ ჰქონდა ბინადრობის მოწმობა. ამ შემთხვევაში მას, ერთჯერადად და უშუალოდ უნდა ჰქონოდა შესრულებული სანოტარო მოქმედება საქართველოს ნოტარიუსთან და ნოტარიუსს განხორციელებული ჰქონოდა მისი იდენტიფიცირება. 2017 წლის 17 მარტიდან უცხოელ მოქალაქეთა და მოქალაქეობის არმქონე პირთა იდენტიფიცირება ხდება სსიპ – სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში არსებული ბინადრობის მოწმობის მონაცემების გამოყენებით.

ყველა შემთხვევაში დისტანციური სანოტარო მოქმედების შესრულებისას ნოტარიუსი ვალდებულია, პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტთან ერთად დამატებით გამოიყენოს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში არსებული პირადობის (ბინადრობის) მოწმობის მონაცემები. ნოტარიუსის დამცავ მექანიზმად გვევლინება მისი ვალდებულება, უარი თქვას სანოტარო მოქმედების შესრულებაზე, თუ ეჭვი ეპარება: წარდგენილი დოკუმენტის წარმდგენისადმი კუთვნილებაში; პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტის ნამდვილობაში; სსიპ-ის ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში არსებული პირის პირადობის (ბინადრობის) მოწმობის მონაცემების შესაბამისობაში იმ პირთან, რომლის იდენტიფიცირებაც უნდა მოხდეს ნოტარიუსის მიერ; არსებობს რაიმე სხვა გარემოება, რომელიც ნოტარიუსს ხელს უშლის პირის იდენტიფიცირებასა და პირადობის დადასტურებაში.

დისტანციური მინდობილობის/განცხადების დამონმებისას გამცემი პირის ნაცვლად და მისი თხოვნით, ხელს აწერს სხვა პირი. ეს პირი უნდა ესწრებოდეს სანოტარო მოქმედების შესრულებას.

ბას. ხელმომწერი შეიძლება იყოს სანოტარო მოქმედების მონაწილის ნათესავი, მაგრამ ამავედროულად არ შეიძლება იყოს სანოტარო აქტის მონაწილე. ნოტარიუსი ვალდებულია, დაადგინოს ამ პირის პირადობაც დადგენილი წესით.

ხელმომწერი პირის გარდა, სავალდებულოა დამატებით მონმის დასწრებაც, რომელიც ხელს აწერს სანოტარო აქტს. მონმე უნდა იყოს სრულწლოვანი და ქმედუნარიანი, წერა-კითხვის მცოდნე პირი. მას არ უნდა ჰქონდეს შეზღუდული სამოქალაქო ქმედუნარიანობა და სანოტარო მოქმედებით არ უნდა იღებდეს სარგებელს პირდაპირი ან არაპირდაპირი სახით. მონმე არ შეიძლება იყოს სანოტარო მოქმედების მონაწილე რომელიმე მხარის და/ან ნოტარიუსის ნათესავი აღმავალი და დამავალი ხაზით მესამე რიგის ჩათვლით ან სანოტარო მოქმედების მონაწილე იურიდიული პირის დაქირავებული პირი.

სანოტარო მოქმედების შესრულებას მონმეები უნდა ესწრებოდნენ ნოტარიუსის მიერ დოკუმენტის წაკითხვის დაწყებიდან - დასრულებამდე. ნოტარიუსი ვალდებულია, სანოტარო მოქმედების ყველა მონაწილე (მონმის ჩათვლით) გააფრთხილოს მონმეობის გამომრიცხავი გარემოებების შესახებ. მხარემ და მონმემ უნდა დაადასტურონ მონმეობის გამომრიცხავი გარემოებების არარსებობის შესახებ.

როგორც ზემოაღნიშნულიდან ჩანს, მიუხედავად იმისა, რომ მოქმედებას ეწოდება დისტანციური, ეს გარკვეული პირების ფიზიკურად სანოტარო ბიუროში გამოცხადებას მაინც მოითხოვს და სანოტარო მოქმედებაც ქალაქში სრულდება. აღნიშნული განპირობებულია იმით, რომ ამ წესის დანერგვისას ჯერ კიდევ არ არსებობდა ციფრული ხელმოწერა. დღეისათვის ციფრული ხელმოწერის გაჩენა შესაძლებელს ხდის სანოტარო მოქმედების რეალურად დისტანციურად ტრანსფორმაციას.

ნოტარიუსი აფრთხილებს მოქალაქეებს, რომ მიმდინარეობს ელექტრონული კომუნიკაციის ვიდეო-ჩანერა. ელექტრონულ სანოტარო რეესტრში პირდაპირი ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებით შესრულებული სანოტარო მოქმედების რეგისტრაციის თაობაზე კონკრეტულ

ჩანაწერს უნდა მიმაგრდეს ამ მოქმედების შედეგად ჩანერილი ვიდეოფაილი. ვიდეოფაილები დაცულია არასანქცირებული წვდომისაგან.

VI. მობილური აპლიკაცია

ტელე-კონფერენციისათვის გამოიყენება სხვადასხვა საკომუნიკაციო საშუალებები „Massenger“, „Viber“, „Whatsapp“ თუ სხვა, რამაც შესაძლებელია დღის წესრიგში დააყენოს კიბერუსაფრთხოების საკითხები. აღნიშნულის პრევენციისათვის ნოტარიუსთა პალატის დაკვეთით იქმნება მობილური აპლიკაცია, რომლის მეშვეობითაც დისტანციური სანოტარო მომსახურება უფრო დახვეწილი და უსაფრთხო იქნება და ხელს შეუწყობს ნოტარიატში დიგიტალიზაციის შემდგომ განვითარებას. მოხდება მისი თავდაპირველად სატესტო, ხოლო შემდეგ ჩვეულებრივ რეჟიმში გაშვება. ბრენდირებული მობილური აპლიკაციის მეშვეობით, მოქალაქე შეძლებს დაუკავშირდეს ნოტარიუსს, შექმნას კონფერენცია და შეასრულოს შესაბამისი სანოტარო მოქმედება. პროგრამაში ასევე ინტეგრირებული იქნება სხვა სასარგებლო ფუნქციონალი: სანოტარო ბიუროების რუკა, ნოტარიუსების სამუშაო გრაფიკი და სხვ. პროექტის ძირითადი მიზანია გაუმარტივოს მოქალაქესა და ნოტარიუსს ონლაინ სანოტარო მოქმედების შესრულება, მოახდინოს პროცედურის სტანდარტიზაცია და გაზარდოს უსაფრთხოების დონე.

VII. დისტანციური კრების ოქმი

დისტანციური სანოტარო მომსახურება საკორპორაციო სფეროშიცაა დანერგილი. ნოტარიუსი უფლებამოსილია დაესწროს სამენარმეო და არასამენარმეო იურიდიული პირების მმართველი ორგანოების კრებებს (სხდომებს), რომლებიც ტარდება კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით და შეადგინოს კრების ოქმი იმ შემთხვევაში, თუ პირდაპირი ელექტრონული კომუნიკაცია იძლევა კრებაში გადამწყვეტი ხმის უფლებით მონაწილე ყველა პირის და ნოტარიუსის ერთდროული პირდაპირი ვიზუალური კონტაქტის საშუალებას (ტელე-

კონფერენცია) და შესაძლებელია კრებაში მონაწილე პირთა იდენტიფიცირება და პირადობის დადასტურება დადგენილი წესით. ასეთ შემთხვევაში სავალდებულოა სანოტარო მოქმედების ჩანერა ვიდეოფაილის სახით. ვიდეოფაილი უნდა ჩაინეროს ელექტრონული მონაცემების შემნახველ საშუალებაზე (მაგ., კომპაქტდისკზე), რომელიც თან უნდა დაერთოს სანოტარო აქტს ან სანოტარო რეესტრს. ნოტარიუსი ვალდებულია ოქმში მიუთითოს, რომ სხდომა ჩატარებულია კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით. ოქმს ხელს აწერს კრების თავმჯდომარე და მოწმე, რომელიც სრულად უნდა დაესწროს სხდომას.

IX. გარიგების დადება დისტანციურად

დისტანციურად ასევე შესაძლებელია გარიგების დამოწმება მხოლოდ საქართველოს ტერიტორიაზე - გარიგება, რომელშიც მონაწილეობს ორი ან მეტი მხარე, შეიძლება დამოწმდეს საჯარო აქტის ფორმით ორი ან მეტი ნოტარიუსის მონაწილეობით, პირდაპირი ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებების გამოყენებით. სანოტარო მოქმედების მონაწილე ყველა პირი ხელს აწერს გარიგების იდენტურ ტექსტს. დგება ორი ან რამდენიმე სანოტარო აქტი (რამდენი ნოტარიუსიც მონაწილეობს), საიდანაც თითოეულზე ხელს აწერს ის პირი, რომელიც ნოტარიუსთან იმყოფება. სხვადასხვა ნოტარიუსის მიერ შესრულებულ თითოეულ სანოტარო აქტს ენიჭება დამოუკიდებელი სარეგისტრაციო ნომერი. ამ წესით დამოწმებული გარიგება მესამე პირისათვის ნამდვილია მხოლოდ ყველა სანოტარო აქტის წარდგენის შემთხვევაში. მოცემულ შემთხვევაშიც მხარეთა ფიზიკური მისვლა სანოტარო ბიუროში აუცილებელია და დისტანციურობა მდგომარეობს მხოლოდ სხვადასხვა ლოკაციაზე მდებარე სანოტარო ბიუროებში მისვლაში. აღნიშნული სერვისი, რომელიც თავის დროზე ნოვაციას წარმოადგენდა, გასაახლებელია და აუცილებელია მისი სრულად დისტანციურად ტრანსფორმირება ციფრული ხელმოწერის გამოყენებით.

X. ელექტრონული აქტი

საქართველოს ნოტარიუსთა პალატის სტრატეგიული მიზანია, სანოტარო მოქმედებებში ციფრული ხელმოწერის გამოყენების დანერგვა. სანოტარო მოქმედება შესრულდება „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული საბუღალტრო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული წესითა და საშუალებებით.

ციფრული ხელმოწერის ნოტარიატში დანერგვა ნოტარიუსებს შესაძლებლობას მისცემს შესაბამის პროგრამაში შექმნან ელექტრონული სანოტარო აქტები. ელექტრონული სანოტარო აქტების გამოყენება მიგვაახლოებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ გაცხადებულ იმ მიზნებთან, რომლებიც გარემოს დაცვასა და ნაკლები ქაღალდის რესურსის გამოყენებაზეა ორიენტირებული. ელექტრონული აქტების გამოყენება და ზოგადად ნოტარიატების გაციფრულება, თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა რეკომენდებულია ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის მიერ.⁵

XI. ბლოკჩეინი და ჭკვიანი კონტრაქტები

ტექნოლოგიები ვითარდება და ციფრული ხელმოწერის შემდეგი განვითარება უკვე არსებობს. რიგმა სახელმწიფოებმა და მათ შორის საქართველომ მოახდინა ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის ინტეგრირება სახელმწიფო სერვისებში. საქართველო ერთ-ერთი პირველი ქვეყანაა, რომელმაც ბლოკჩეინის ტექნოლოგიური მიღწევა უძრავი ქონებისა და ბიზნესის რეგისტრაციისას გამოიყენა. ბლოკჩეინის ქსელში უძრავ ქონებაზე ამონაწერის ნამდვილობის გადამოწმება ნებისმიერ მოქალაქეს სპეციალურ ვებგვერდებზე: www.blockchain.info, www.blocktrail.com, www.btc.com შეუძლია.⁶ ბლოკჩეინის უსაფრთხოება უზრუნველყოფილია კრიპტოგრაფიულად დაცული პირადი გასაღებით (გრძელი, შემთხვევითი შერჩეული რიცხვები). ერთ კონკრეტულ მონაცემში უკანონო მანიპულაციის ნების

⁵ ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის რეკომენდაციები ეროვნული პალატებისთვის.

⁶ <https://napr.gov.ge/p/1515>.

სმიერი მცდელობისას ქსელის ყველა კომპიუტერი საექვო მოქმედებას ავტომატურად ბლოკავს. ის დაცულია, როგორც კიბერშეტევებისგან, ისე ფიზიკური განადგურებისგან.⁷ აღნიშნული მექანიზმი მოქალაქეების თავად სახელმწიფოსაგან დამცავ მექანიზმადაა მოაზრებული, რათა სახელმწიფო რეესტრში არ განხორციელდეს რაიმე მანიპულაცია. საქართველოში ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის განვითარების მეორე ფაზა ჭკვიანი კონტრაქტების (Smart Contracts) დანერგვას გულისხმობს. გონიერი კონტრაქტების სისტემის საშუალებით ყიდვა-გაყიდვის შეთანხმებას მხარეები ციფრულ ფორმატში, განაწილებული სააღრიცხვო სისტემის მეშვეობით განახორციელებენ.⁸ ამგვარი კონტრაქტების უპირატესობად მიჩნეულია ორ მხარეს შორის დადებული გარიგების მესამე მხარის მიერ დადასტურებისაგან გათავისუფლება: კლასიკური გაგებით ხელშეკრულება, როგორც ორ პირს შორის გარიგება, არ წარმოადგენს ავტონომიურ მოვლენას, მის შესრულებაში უმრავლეს შემთხვევებში ერევა მესამე პირი, რომელიც ახდენს გარიგების პირობათა ფორმირებას (ადვოკატი), ადასტურებს ხელშეკრულების პირობებს (ნოტარიუსი), ან/ და ახორციელებს საშუამავლო ფუნქციებს (კომერციული ბანკი, სახელმწიფო დაწესებულება ან სხვა სახის შუამავალი).⁹

ვინაიდან ნოტარიუსები მიჩნეული არიან საზოგადოებრივ მხარეებად მოქალაქეებისთვის, ბიზნესისა და სახელმწიფოსთვის,¹⁰ ჭკვიანი კონტრაქტების გამოყენება და სახელმწიფო სერვისებში მისი დანერგვა იძლევა როგორც აზრთა სხვადასხვაობის, ასევე ვარაუდის საფუძველს, რომ იურიდიულ პროფესიებში და მათ შორის ნოტარიატში, შესაძლებელია აღნიშნული ტექ-

ნოლოგიის ინტეგრირება, ვინაიდან მოქალაქეთათვის შესაძლებელია ერთნაირად გაუგებარი იყოს როგორც სამართლებრივი, ასევე ის კომპიუტერული ენა, რომლითაც იქმნება ე.წ. ჭკვიანი კონტრაქტი. მით უმეტეს, რომ თანამედროვე ეტაპზე ყველაზე გავრცელებულია კონტრაქტების შერეული მოდელი, როდესაც ხელშეკრულების ნაწილი შედგენილია ბუნებრივ ენაზე, ხოლო ნაწილი მოცემულია სმარტ კონტრაქტის სახით. მაგალითად, ალგორითმის ნაწილში მხარეები აფიქსირებენ ფასის გადახდის წესს და გადახდის საშუალებებს. დანარჩენი ნაწილი, მათ შორის დავის გადაჭრის წესი, ხელშეკრულების შეწყვეტის პირობები, საქონლის აღწერილობა, ფორს-მაჟორული გარემოებები და სხვა პირობები, მოცემულია ბუნებრივ ენაზე.¹¹ ეფექტიანობა და ხარჯი ცენტრალური ასპექტებია დისკუსიისა, თუ რატომ შეიძლება, სურდეთ მხარეებს გონიერი კონტრაქტების გამოყენება. ეფექტიანობის პოტენციური წყაროა ის ფაქტი, რომ გონიერი კონტრაქტები პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებით, ავტომატიზებული პროცესის შედეგად, ასრულებენ ხელშეკრულებასთან დაკავშირებულ გარკვეულ ამოცანებს.¹² აღნიშნულმა გარემოებამ შესაძლებელია იურიდიულ პროფესიებსაც გაუმარტივოს საქმიანობა. ჭკვიანი კონტრაქტების შემოღების შემთხვევაში, განსაკუთრებით საწყის ეტაპზე მიზანშეწონილი იქნება მისი იურიდიულ პროფესიასთან ინტეგრაცია, რათა არ იქონიოს იგივე შედეგი, რაც მოჰყვა უძრავ ქონებაზე სავალდებულო სანოტარო დამოწმების გაუქმებას - ე.წ. იპოთეკით დაზარალებულთა, უკანასკნელი საცხოვრისის გარეშე დარჩენილ პირთა რაოდენობის ზრდა, იმ გარემოების გამო რომ ხელშეკრულებ-

⁷ <https://napr.gov.ge/p/1515>.

⁸ <https://napr.gov.ge/p/1712>.

⁹ *ხიხაძე*, ბლოკჩეინ ტექნოლოგიებისა და ციფრული კომუნიკაციების განვითარების მომავალი თანამედროვე გლობალურ ბიზნესში, გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში, IV საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, IV საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, შრომების კრებული, 488.

¹⁰ რეკომენდაციები ნოტარიუსთა საერთაშორისო კავშირის (UINL), ნევერ ნოტარიუსთა ეროვნული პალატებისა და ეროვნული საბჭოების მიმართ, ნოტარიუსთა საერთაშორისო 28-ე კონგრესი 2016 წლის 19-22 ოქტომბერი, პარიზი.

¹¹ *ხიხაძე*, ბლოკჩეინ ტექნოლოგიებისა და ციფრული კომუნიკაციების განვითარების მომავალი თანამედროვე გლობალურ ბიზნესში, გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში, IV საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, შრომების კრებული, 488.

¹² გონიერი კონტრაქტები: სამართლებრივი ჩარჩო და სახელმძღვანელო მითითებები კანონმდებლებისთვის, ოქტომბერი 2018, მოხსენება ითარგმნა გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) ფინანსური მხარდაჭერით. <http://lawlibrary.info/ge/books/2019GIZ-GE-Smart-Contracts.pdf>.

ბის მეორე მხარემ ისარგებლა მათი მონყვლადობით და დაბალი სამართლებრივი ცნობიერებით. მითუმეტეს, რომ ჭკვიან კონტრაქტებში მონაწილეობა დაკავშირებულია გარკვეულ ტექნოლოგიურ ცოდნასთან, რაც შესაძლებელია არ გააჩნდეს ყველა მოქალაქეს. შესაბამისად, მოსახლეობის ქონებრივი ინტერესების დაცვის

მიზნით მიზანშეწონილი იქნება ტექნოლოგიების დანერგვა მოხდეს განსაკუთრებით ფრთხილად და ინფორმირებულად, რათა სამართლის სპეციალისტების ჩართულობამ უზრუნველყოს კონტრაქტების განმარტება და სამართლებრივი უსაფრთხოება, განსაკუთრებით, მონყვლადი პირებისათვის.